

راه خوشبختی

(طریق السعادة)

جلد چهارم

اخلاق اسلامی (۱)

مؤلف: مصطفی (جعفر) فلاحی

[illegible]

راہ خوشبختی (طریق سعادت) جلد چہارم: اخلاق اسلامی (۱)

نویسنده: مصطفی فراحی‌نی

ویراستار: سید محمد بصام

صفحہ آرا: سید علی میر حسینی

قطع: وزیری

جلد: گالینگور

نوع چاپ: اُفست

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

ناشر: شبکہ اندیشہ

شاپک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۶۰-۱۴-۷

کتاب آمایی: گروه متنوک (مرکز تخصصی نگارش و ویرایش کتاب)

فهرست

۱۳.....	مقدمه
---------	-------

فصل اول: کلیات (۱۵)

۱۵.....	تعریف علم اخلاق
۱۷.....	۱. ملکه
۱۷.....	۲. فضیلت و رذیلت
۲۰.....	اهمیت، رورت و فواید اخلاق
۲۵.....	تاریخچه علم اخلاق
۲۹.....	موضوع علم اخلاق
۳۰.....	پشتوانه اخلاق
۳۰.....	۱. پشتوانه سودجری
۳۱.....	۲. پشتوانه عقلی
۳۲.....	۳. پشتوانه شخصیت
۳۳.....	۴. پشتوانه الهی
۳۸.....	منابع اخلاق
۳۸.....	۱. فطرت
۴۰.....	۲. عقل
۴۱.....	۳. شریعت
۴۱.....	فلسفه اخلاق
۴۴.....	ارتباط اخلاق با علوم دیگر

فصل دوم: انسان و اخلاق (۴۹)

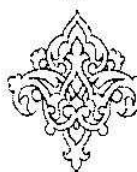
۴۹.....	فلسفه حیات انسان
۴۹.....	هدف آفرینش جهان
۵۶.....	انسان مختار یا مجبور؟
۵۷.....	۱. نظریه جبر
۶۰.....	۲. نظریه تفویض
۶۰.....	۳. امر بین الامرین
۶۲.....	مفهوم قضا و قدر
۶۳.....	اقسام قدر و قضا
۶۳.....	قضا و قدر و ارتباط آن با علیت
۶۴.....	امکان تغییر در قضا و قدر
۶۸.....	گناه و توبه

۷۰.....	انواع گناه.....
۷۳.....	۱. حب دنیا.....
۷۴.....	۲. علاقه به گناه.....
۷۵.....	۴. غفلت.....
۷۶.....	گناه، نوعی بیماری.....
۸۱.....	آثار و عواقب گناه.....
۹۱.....	توبه از گناه؛ به عنوان یک واجب الهی.....
۹۷.....	برخورد رسول خدا با یک جوان گناهکار.....
۱۰۰.....	زمان توبه.....
۱۰۲.....	توا، زهد، وزع.....
۱۰۷.....	نواء تقوا.....
۱۱۰.....	آر تقوا.....
۱۱۳.....	ویگی ها و صفات تقین.....
۱۲۰.....	تقوا، ریس اخلاقی.....
۱۲۲.....	زهد.....
۱۳۰.....	درجات و اقسام زهد.....
۱۳۴.....	اصول و پایه های زهد.....
۱۳۶.....	بهترین زهد.....
۱۳۷.....	ثمره زهد.....
۱۳۸.....	وزع.....
۱۴۲.....	درجات و مراتب وزع.....
۱۴۳.....	آیا اخلاق قابل تغییر است؟.....
۱۴۷.....	اخلاق مطلق یا اخلاق نسبی؟.....
۱۵۱.....	اصل در اخلاق، پرورش خود است یا مبارزه با خود؟.....
	فصل سوم: ارتباطات چهارگانه انسان
۱۵۵.....	رابطه انسان با خدا.....
۱۵۶.....	رابطه تکوینی؛ رابطه ای همه جانبه.....
۱۵۷.....	رابطه تشریعی؛ رابطه ای قانونمند.....
۱۵۸.....	معرفت به خدا.....
۱۶۰.....	چهار گام در زمینه خدا یاوری.....
۱۶۳.....	نقش خدا در تعامل با انسان.....
۱۶۵.....	وظایف انسان در مقابل با خدا.....
۱۶۵.....	۱. ایمان.....
۱۷۱.....	۲. شکیبایی.....
۱۷۵.....	۳. رضا.....
۱۷۷.....	۴. تسلیم.....
۱۷۸.....	۵. توکل.....

۱۸۵	۶. تفویض
۱۸۷	۲. عمل صالح
۱۸۹	مفهوم عبودیت
۱۹۰	مهم‌ترین اعمال در تعامل با خدا
۱۹۱	نماز
۱۹۵	دعا و مناجات
۱۹۸	ذکر
۲۰۰	توسل به قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام)
۲۰۰	قرآن؛ کتاب‌الله
۲۰۱	معرفی قرآن
۲۰۶	توسل به قرآن کریم
۲۰۷	توسل به اهل بیت (علیهم‌السلام)
۲۱۵	توسل و دعا، مجوزی برای گناه نیست
۲۱۶	ارتباط انسان با خدا
۲۱۶	آفرینش انسان
۲۲۰	انسان؛ ترکیب جسم و روح
۲۲۳	ارتباط روح و جسم
۲۲۴	فطرت
۲۲۶	عقل، شهوت و اختیار
۲۲۸	اختصاص هستی به انسان
۲۲۹	خودشناسی
۲۳۰	جایگاه معرفت نفس در متون دینی
۲۳۷	آثار معرفت انسان
۲۴۱	کرامت و منزلت انسان
۲۴۲	ویژگی‌های مثبت انسان
۲۴۵	ویژگی‌های منفی انسان
۲۴۷	کرامت ذاتی و کرامت اکتسابی
۲۴۸	آثار کرامت و عزت نفس
۲۴۸	۱. اعتماد به نفس
۲۴۹	۲. دوری از آلودگی‌ها
۲۵۰	۳. بی‌نیازی از مردم
۲۵۲	حب نفس، مال و جاه
۲۵۲	درمان حب نفس
۲۵۴	حب مال و جاه
۲۵۶	درمان حب مال، جاه و مقام
۲۶۰	حق نفس
۲۶۳	حق اعضای بدن

۲۷۴.....	انسان کامل
۲۸۷.....	شناخت انسان کامل از نظر اسلام
۲۹۰.....	لزوم هماهنگی در رشد ارزش های انسان کامل
۲۹۲.....	ویژگی های انسان کامل
۲۹۲.....	انتظار فرج
۲۹۶.....	سیر انسان کامل از نظر عارفان
۲۹۸.....	ارتباط انسان با خود
۳۱۱.....	ارتباط انسان با جامعه
۳۶۶.....	حمایت مادی
۳۶۷.....	حمایت معنوی
۳۶۷.....	حایت عاطفی
۳۷۳.....	حق الناس
۳۸۲.....	امر به معروف و نهی از منکر
۴۲۷.....	حق تکلیف

فصل چهارم: دنیا و آخرت (۴۴۵)

۴۴۵.....	دنیا چیست؟
۴۴۸.....	دنیای مذموم و دنیا - مباح
۴۵۸.....	بی اعتباری دنیا
۴۶۱.....	راه های کاستن حب دنیا
۴۶۲.....	۱. یاد مرگ
۴۶۶.....	جوانی و عمر؛ دو سرمایه گران بها

فصل پنجم: حق و باطل؛ دوستی و دشمنی در راه خدا (۴۷۱)

۴۷۱.....	حق و باطل
۴۷۷.....	شناخت حق
۴۸۱.....	ابزار شناخت حق و باطل
۴۸۲.....	موانع حق گرایی
۴۸۵.....	حق و باطل؛ از جنود عقل و جهل
۴۸۸.....	دوستی و دشمنی برای خدا
۴۸۹.....	نشانه ها و آثار دوستی خدا
۴۸۹.....	۱. اطاعت از خدا و رسول
۴۹۰.....	۲. علاقه به یاد خدا
۴۹۰.....	۳. ترک دل بستگی به دنیا و مادیات
۴۹۱.....	۴. شوق دیدار و دوست داشتن مرگ
۴۹۱.....	۵. انس با خدا
۴۹۲.....	۶. زهد و تحمل سختی ها و دشواری ها
۴۹۲.....	۷. عبادت از روی محبت و نه به طمع بهشت یا ترس از جهنم
۴۹۳.....	۸. غم و شادی برای خدا

فصل ششم: مال حلال و حرام (۵۰۵)

۵۰۵	حق مال
۵۰۸	رزق و روزی
۵۱۲	اقسام رزق و روزی
۵۱۵	ثروت و فقر، امتحان الهی
۵۱۷	عوامل فقرزدایی و افزایش روزی
۵۲۰	۱. تقوا
۵۲۱	۲. استغفار
۵۲۱	۳. انفاق
۵۲۲	۴. شکرگزاری
۵۲۲	۵. نیکی به پدر و مادر
۵۲۲	۶. نماز
۵۲۳	طلب حلال، جهاد است
۵۲۶	اموال شبهه‌ناک
۵۲۹	مال حرام
۵۳۷	اقسام مال حرام
۵۳۸	معاملات حرام
۵۳۸	۱. رشوه
۵۴۰	۲. قمار
۵۴۰	۳. شراب
۵۴۲	۴. ربا
۵۴۴	۵. غش در معامله
۵۴۵	۶. کم‌فروشی
۵۴۶	۷. احتکار و گران‌فروشی
۵۴۷	۸. رانت‌خواری
۵۴۹	راه بازگشت از مال حرام
۵۵۰	حرام از گلوی برخی پایین نمی‌رود
۵۵۵	چرا رزق برخی تنگ است؟
۵۵۷	ضرورت حساب و کتاب مالی

کتابنامه (۵۶۱)

مقدمه

اقوام روزگار به اخلاق زنده اند قومی که گشت فاقد اخلاق، مرده است

(ملک الشعراء بهار)

«اخلاق»، یکی از ارکان سه‌گانه ممانعت از انحلال در کنار «عقاید» و «احکام» است و بخش مهمی از متون دینی را شامل می‌شود.

به عبارت دیگر، علوم انسانی در بحث دلائل، به سه رشته مجزا و در عین حال در ارتباط با هم تقسیم می‌شود. پیامبر گرامی اسلام ﷺ در روایت می‌فرماید:

«إِنَّمَا الْعِلْمُ ثَلَاثُ آيَةٍ مُحْكَمَةٌ أَوْ فَرِيضَةٌ عَادِلَةٌ أَوْ سُنَّةٌ قَائِمَةٌ وَمَا خَلَاهُنَّ فَهُوَ فَضْلٌ!»

همانا علم سه دسته است: نشانه‌ای استوار، واجبی میانه رسته، برپا، و هر چه جز آن باشد، فضل است نه فرض.

براساس این روایت، اولین علم واجب از نظر رتبه، علم عقاید یا همان اصول عقاید و دانش بینش‌هاست. «آیه محکمه» در اینجا در حقیقت اشاره به آیات محکم و غیر متشابه قرآن است که به اصول توحید، نبوت و معاد اشاره می‌کند و دواصل هم به عنوان اصل مذهب، یعنی امامت و عدل در اینجا قابل بحث است.

اما دومین علم واجب که با عنوان «فریضة عادلة» از آن یاد شده، همان علم اخلاق است و البته «سنة قائمة» هم به علم احکام اشاره دارد. شاید بتوان گفت یکی از مهم ترین و کلیدی ترین گفتارهای رسول گرامی اسلام ﷺ با تعبیر «إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ»^۱، به ثبت رسیده است که حضرت در آن، فلسفه و هدف بعثت خود را تمام و کامل ساختن مکارم اخلاق اعلام فرموده است؛ اخلاقی که می تواند ضامن سعادت انسان باشد. اخلاق در حقیقت، مجموعه صفات نفسانی در انسان است که قرآن آن به «شاکله»^۲ یاد می کند. باید گفت جامعه ای که اخلاق ندارد، در حقیقت هیچ چیزی ندارد و از درون تهی است، درست مانند ستونی به ظاهر استوار و آراسته که از درون پوک است و در لحظه امکان سقوط آن وجود دارد.

این مجموعه به چهار آن است که ضمن توجه دادن مخاطب به کلیات علم اخلاق و اصول اولیه آن، ابعاد ارتباط انسان شامل ارتباط انسان با خدا (معرفت الله)، ارتباط انسان با خود (معرفت نفس)، ارتباط انسان با جامعه و مردم و ارتباط انسان با جهان آفرینش را به تفصیل مورد بحث و تدقیق نظر قرار دهد.

همچنین، گام های عملی به سری تهذیب اخلاقی در کنار شرح تفصیلی مکارم، فضائل و رذایل اخلاقی شامل منشأ، نشانه ها، مصادیق، آثار و عاقبت یا آفات و راه تحصیل یا درمان از دیگر بخش های این مجموعه خواهد بود.

این گونه است که اخلاق می تواند سعادت انسان را تأمین کند و این نوشتار می کوشد تا گامی هر چند کوچک برای تحقق «انسان اخلاقی» و به تبع آن «جامعه اخلاقی» بردارد؛ جامعه ای که بتواند با تلاش مستمر تک اعضا، زمینه را برای ایجاد یک «آرمان شهر» و حتی «آرمان جهان» مهیا سازد تا «اصلاح جهانی» به دست «مصلح کل» در فضایی سرشار از امنیت و آسایش تجلی یابد.

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَرْغَبُ إِلَيْكَ فِي دَوْلَةِ كَرِيمَةٍ...»

۱. بحار الأنوار: ۱۶: ۲۱۰.

۲. «قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكْلِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا» بگو هر کس طبق روش (و خلق و خوی) خود عمل می کند، و پروردگارتان کسانی را که راه شان نیکوتر است، بهتر می شناسد» (اسراء: ۸۴).